

לא להוסיף ולא לגרוע (ב)

נתיבי עם סימנים: נ"א מ"ח

כל האומר "תהילה לדוד" שלוש פעמים בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא, כך מביא בגמרא (ברכות ד'). נתיבי עם בסימן נ"א מסביר שהתקנה הזאת נועדה להביא את האומר (המתפלל) לכּוּן בזמן האמירה. אם הוא אומר שלש פעמים, לפחות באחת מהן יכוון, שאם לא כיוונו באשרי שבזמירות: "יהי חסדך עלינו שתתן בליבנו לכוון בשניה ובשלישית, כאשר יחלנו לך לזכות לחיי העולם הבא, להידבק בך". מכך למדנו, שההוראה לכוון בתפילה נותנת לתפילה מעמד בכיר מאד בהדבקות בה'. באשר להבנה שבתפילה צריך לכוון, לא נעשה בדרך כלל מאמץ חינוכי הדרכתי. לכן נדגיש שחובה להשתדל בזמן התפילה לפחות – עבורנו המון העם - להבין את תכן המילים, להתרכז בענין ולהסיט את הדעת מכל ענין אחר. גם המעמד מול "המלך" מחייב להתרכז. שגרתנו בחיים מייצרת נוגדני - רכוז רבים מכל המינים. לכן לא קל הדבר. הדיון בסוגיית זו בא בגמרא בכמה דיבורים. האמוראים בכנות מפליגה הודו שיש קשי גדול ברכוז בכוונה בתפילה. ומה לנו כי נלין: אם בארזים וכו'. הפרקטיקה היא לא להתעכב בכוונות ולשבש את זרם התפילה אלא יש לזרום ואם סטה השכל, יש להמשיך ולהתפלל ולא להתעכב על מה שעבר. אמרנו שיש לנו קו ישיר אל הבורא, ננצל אותו לשדר את תפילותינו במלוא הכוונה. אין כוחם של ישראל אלא בפיהם.

כשם שלפעמים צריך לכפול ולשלוש באמירת פסוקים מסוימים (ההלל וההוראות להכפלת פסוקים של מזמור תהילים קי"ח), כך יש מקומות שאין לכפול כגון הפסוק "הודו לה', כי טוב וכו" בתפילת השחר (דברי הימים א' ט"ז) (נתיבי עם נ"א). במקרה זה, הסבה היא כי אין הפסוק מהווה סיום של פרק. ללמדנו, שבסיום של פרק כופלים כגון "כל הנשמה תהלל יה" שבסיום תהילים, "ה' ימלוך לעולם ועד" שבסיום השירה. בכל זאת בסדורים רבים מופיע, שנוהגים לכפול את "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" (הפסוק הנזכר לעיל) בסיועם ובגיבויים של פוסקים רבים וברבות מן הקהילות נוהגים לכפלו. ישנה גם טענה משנית, במקרה דנן, שלא לכפול את הפסוק בכדי לא לקלקל את מספר המילים מ"הודו" עד "ברוך א-להים", שצריך להיות רצ"ה תיבות בדיוק. וביחוד אין לחזור על "שמע" פעמים רצופות. השולחן ערוך ס"א מעיר בעדינות "האומרים (באשמורת סליחות וביום הכפורים בתפילת נעילה) שתי פעמים פסוק "שמע ישראל", יש ללמדם שלא יאמרו". ועל כן נחזור על הכותרת שלנו, או במילים אחרות כל המוסיף גורע. (יש

הטוענים נגד נימוק זה, כי לא יצאו הדברים מפי האר"י ז"ל או אחד מגוריו ואין תעוד קבלי למספר רצ"ה).

לא נותר לנו אלא, לנקוט במשפט הפשרה "הנח להם לישראל" וכל נהר יזרמו מימיו בערוצו). ולמעשה נלך לפי בית אבא וכהמלצת כמה פוסקים נוספים ונמשוך ידינו ממנהגים שלא על דעת נתיבי עם.

גרסה נוספת השרויה במחלוקת בין קהילות ספרד, האם לומר "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" לפני "ארוממך ה' כי דיליתני וכו'" (תהילים ל) כמו שמופיע בסדורים אחדים. נתיבי עם סימן מ"ח אומר: "אין אומרים מזמור שיר חנוכת הבית לדוד גם בחנוכה מהסיבה ששאר הפסוקים מהמזמור עולים לכלל צ"א תיבות". לעומת זה הסדורים הספרדים של חוץ לארץ (אנגליה, הולנד, טורקיה, אבל לא ארץ ישראל) נוהגים בשמונת ימי חנוכה להתחיל בפסוק מתחילת המזמור, כלומר "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". כמה מגאוני הדורות הקודמים אין רוחם נוחה מהמנהג הזה, אולם עמיתיהם האחרים, נוקטים בעקרון שאין לשנות מזמור, מנוסחו המקורי מידי דוד המלך. ומבקשים להתחיל עם "מזמור שיר חנוכת הבית" בכל ימות השנה. כמה תלמידי חכמים "התפשרו" עם עצמם לומר בלחש "מזמור שיר חנוכת הבית" כדי שמפיהם יצא המזמור בשלמותו. למעשה גבר המנהג לא לומר את פסוק הפתיחה וברוב הקהילות מתחילים ב"ארוממך".

ירומם שמו של הקב"ה